

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.733

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.2.04>

Станіслав Валерійович Васильєв,

*кандидат юридичних наук, доцент,
Комуніальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
кафедра історії, археології та
гуманітарних дисциплін (доцент);*

 <https://orcid.org/0000-0002-1470-4426>,
e-mail: Stas.vasilev.83@ukr.net

ПРАВА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Наукову статтю присвячено проблемам правового регулювання та особливостям реалізації прав студентів в умовах воєнного стану. Досліджено законодавчі та підзаконні акти, а також праці окремих науковців. Наукова новизна дослідження полягає у виявленні особливостей реалізації прав здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану та розробленні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства. Особливі права студентів в умовах воєнного стану включають доступ до дистанційного навчання, право на відстрочку від мобілізації, а також розширення переліку осіб, які мають право на соціальну стипендію.

Ключові слова: вища освіта, здобувач, права студента, правове регулювання, воєнний стан.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Оголошення воєнного стану та збройна агресія рф проти України стали підставою для внесення численних змін у правове регулювання організації освітнього процесу. Права студентів, визначені законодавством, зазнали певних трансформацій. Виникли окремі особливості реалізації прав здобувачів вищої освіти, які є невід'ємною складовою прав людини. Зазначені обставини зумовлюють актуальність обраної теми дослідження.

Стан дослідження проблеми

Особливості правового регулювання освітнього процесу висвітлені у працях багатьох науковців у галузі права та державного управління. Серед дослідників, які вивчали проблеми правового регулювання

освітнього процесу, можна назвати Ю. А. Безкровного [1], А. С. Романову [2], Ю. О. Костюніну [3], І. С. Щебетун [4], В. П. Погребняка, О. В. Дашковську, О. М. Мельник [5] та ін. Водночас у працях зазначених науковців висвітлено правові засади організації освітнього процесу, однак не розкрито особливості здійснення прав здобувачів вищої освіти. Отже, питання реалізації цих прав в умовах воєнного стану залишається недостатньо дослідженим.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є встановлення особливостей реалізації прав та обов'язків здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану.

Завдання дослідження полягають у:

- встановленні переліку прав здобувачів освіти, закріплених у чинному законодавстві;
- визначенні змін у законодавстві щодо прав студентів, які відбулися під час воєнного стану;
- розробленні рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства про освіту.

Наукова новизна дослідження

Встановлено особливості реалізації прав здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану та розроблено пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу

Права здобувачів вищої освіти закріплені у ст. 62 Закону України «Про вищу освіту» (далі – Закон № 1556-VII) та деяких інших законодавчих актах. Вони зазнали несуттєвих змін в умовах запровадження воєнного стану. Водночас реалізація прав студента характеризується низкою особливостей.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII здобувачі вищої освіти мають право на вибір форми здобуття вищої освіти, а відповідно до ч. 1 ст. 49 основними формами здобуття вищої освіти є очна, заочна, дистанційна, мережева та дуальна¹. Як передбачено ч. 1 ст. 57-1 Закону України «Про освіту», студенти, які були змушені залишити своє звичне місце проживання внаслідок воєнного стану та бойових дій, мають право на організацію освітнього процесу в дистанційній або в іншій безпечній формі². Наведена норма кореспондується з п. 2

---

¹ Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

² Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 07.05.2025).

ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII, який надає право студентам на безпечні та нешкідливі умови навчання¹. Отже, в умовах воєнного стану здобувачі вищої освіти мають право на організацію освітнього процесу в дистанційній формі, оскільки такий спосіб проведення навчальних занять є найбільш безпечним.

Правовою основою для здійснення навчання у дистанційній формі було Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України (далі – МОН України) від 25 квітня 2013 року². Цей нормативно-правовий акт регулював особливості такої форми навчання в закладах професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Підзаконний акт встановлював поняття «вебресурси» та «вебсередовище», «синхронний та асинхронний режим навчання», «система управління дистанційного навчання» та «суб'єкти дистанційного навчання». Згодом він був скасований наказом МОН України від 18 березня 2024 року³. Однак на теперішній час чинним залишається наказ МОН України, що регулює вимоги до закладів вищої освіти, які надають освітні послуги за дистанційною формою навчання, затверджений 30 жовтня 2013 року. Цей підзаконний акт встановлює вимоги до організаційного, кадрового, науково-методичного, матеріально-технічного, програмного та інформаційного забезпечення закладів вищої освіти, які здійснюють дистанційне навчання. Зокрема, передбачено наявність підрозділу, що забезпечує організаційну та технологічну підтримку дистанційної форми навчання, функціонування вебресурсів, на які завантажено матеріали дистанційних курсів⁴. Водночас залишається потреба в

---

¹ Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

² Положення про дистанційне навчання : затв. наказом МОН України від 25.04.2013 № 466 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення: 07.05.2025). Втрачено чинність.

³ Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466 : наказ МОН України від 18.03.2024 № 345 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0480-24> (дата звернення: 07.05.2025).

⁴ Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями : наказ МОН України від 30.10.2013 № 1518 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1857-13> (дата звернення: 07.05.2025).

розробленні та затвердженні положення про дистанційне навчання в закладах вищої освіти.

Науковці відмічають низку проблем в організації дистанційного навчання здобувачів вищої освіти. Зокрема, Ю. А. Безкровний стверджує, що в умовах воєнного стану можливі періодичні перебої зі зв'язком під час організації дистанційного освітнього процесу. Багато студентів і викладачів змушені залишити постійне місце проживання і певний час не мають змоги вийти на зв'язок, іноді залишають територію України [1, с. 106]. А. С. Романова наголошує, що українські заклади вищої освіти мають значний і тривалий досвід організації дистанційного навчання під час пандемії коронавірусу [2, с. 115]. Досліджуючи проблеми управління освітою в умовах воєнного стану, Ю. О. Костюніна зауважує, що специфіка війни ставить питання про гарантії безпечного освітнього середовища та можливість організації навчання в різних формах [3, с. 43]. Таким чином, науковці висловлюють різні думки щодо особливостей організації дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

Важливо звернути увагу на особливості реалізації права здобувачів вищої освіти на трудову діяльність у позанавчальний час, передбаченого п. 3 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII. При цьому ні в Законі України «Про освіту», ні в Законі № 1556-VII не міститься визначень понять «навчальний час» і «позанавчальний час». Логічно припустити, що навчальним часом є період проведення навчальних занять, а позанавчальним – час після їх завершення. В умовах дистанційного навчання цілком імовірно є ситуація, коли студент працевлаштований на роботу з повним робочим днем. Перебуваючи на робочому місці, він може формально бути присутнім на заняттях через засоби дистанційного зв'язку, не демонструючи обличчя, а отже, фактично не слухаючи лекцію. Подібна практика може суттєво позначитися на якості знань здобувачів вищої освіти.

Слід звернути увагу на норму п. 4 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII, яка надає право на додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням за основним місцем роботи для студентів заочної форми навчання. Тривалість таких відпусток встановлена у ст. 216 Кодексу законів про працю України. Водночас відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин під час воєнного стану» зазначені відпустки можуть надаватися без збереження заробітної плати¹. Отже, студенти заочної форми навчання мають право

---

¹ Про організацію трудових відносин під час воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX // БД «Законодавство України» / ВР України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20> (дата звернення: 07.05.2025).

на відпустку для складання сесії в закладах вищої освіти, однак така відпустка може бути надана без збереження заробітної плати.

Низка норм, передбачених у пунктах 5, 7, 8 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII, встановлює права студентів щодо користування фондами закладу вищої освіти, зокрема щодо безоплатного доступу до бібліотеки, музеїв, навчальної, наукової, спортивної, виробничої, культурно-освітньої, побутової, оздоровчої інфраструктури, інформаційних фондів та гуртожитків¹. Проте в умовах дистанційного навчання потреба в забезпеченні студентів гуртожитками зменшується, а більшість навчальних аудиторій, лабораторій і спортивних зал не використовуються. Водночас студенти можуть отримати доступ до репозитарію бібліотеки, тобто до наукових праць викладачів у дистанційному форматі. Цілком ймовірним є пошкодження або руйнування приміщень закладів освіти внаслідок обстрілів. Хоча такі пошкодження майже не впливають на можливість проведення занять у дистанційній формі, вони можуть призвести до втрати лабораторій із цінним обладнанням.

Для студентів з особливими освітніми потребами передбачено безоплатне забезпечення навчальною інформацією в доступних форматах із використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я, відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII². Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти, затверджено наказом МОН України від 23 квітня 2018 року³. Обладнання, зазначене в цьому переліку, може бути встановлене в окремих спеціально обладнаних кабінетах закладу вищої освіти. Водночас за умов дистанційного навчання важко забезпечити студентам з особливими освітніми потребами доступ до таких допоміжних засобів у приміщеннях закладу.

В умовах воєнного стану і дистанційного навчання цілком можливо реалізувати такі права студентів, як право на участь у громадських

---

1 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

2 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

3 Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти : наказ МОН України від 23.04.2018 № 414 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18> (дата звернення: 07.05.2025).

об'єднаннях та органах студентського самоврядування, обрання вибіркових освітніх компонентів та навчання за декількома освітніми програмами¹. Адже і зібрання учасників громадських об'єднань, і зібрання представницьких органів студентського самоврядування можна провести в дистанційному форматі.

В умовах воєнного стану виникає низка особливостей, пов'язаних із реалізацією права студентів на міжнародну академічну мобільність, тобто права учасників освітнього процесу навчатися і проходити стажування в іноземних закладах вищої освіти, що регулюється пунктами 2 та 17 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII². Відповідно до п. 9 Порядку реалізації права на академічну мобільність її формами можуть бути мовне або навчально-наукове стажування, практика, а також участь у міжнародних семінарах і конференціях в іноземних закладах освіти³. У мирний час здобувачі вищої освіти можуть безперешкодно брати участь у стажуваннях та міжнародних конференціях за кордоном. Натомість у період воєнного стану порядок перетину державного кордону чоловіками віком від 18 до 22 років, які беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності, має певні особливості. Згідно з п. 2-19 Правил перетинання державного кордону громадянами України для виїзду за межі держави в такому випадку необхідно надати довідку закладу вищої освіти встановленої форми, копію договору про академічну мобільність, студентський квиток і військово-облікові документи⁴. Студент, який бере участь у програмі міжнародної академічної мобільності, має право перебувати за кордоном не більше ніж протягом одного навчального семестру. Таким чином, у період воєнного стану запроваджено особливий порядок перетину державного кордону для студентів чоловічої статі, які беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності. Причому виїзд за межі України можливий лише для студентів чоловічої статі віком від 18 до 22 років.

---

1 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

2 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

3 Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність : постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 579 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-п> (дата звернення: 07.05.2025).

4 Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України : постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 № 57 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-п> (дата звернення: 07.05.2025).

Певні особливості в реалізації прав здобувачів вищої освіти пов'язані з участю студентів у бойових діях під час воєнного стану. Відповідно до п. 1 ч. 3 ст. 23 Закону України «Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку» здобувачі вищої освіти не підлягають призову за мобілізацією на військову службу. Але це право стосується лише тих студентів, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти. Причому студент повинен здобувати той рівень освіти, який є вищим за раніше здобутий¹. Зауважимо, що до весни 2024 року право на відстрочку від призову за мобілізацією мали всі студенти незалежно від кількості вищих освіт, які вони мають.

Водночас здобувач вищої освіти може добровільно піти на військову службу в умовах воєнного стану. У цьому разі він має право на академічну відпустку відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII² та п. 2 розділу V Положення про порядок надання студентам академічної відпустки³. Слід звернути увагу, що у розділі V Положення про порядок надання студентам академічної відпустки встановлено перелік підтверджуючих документів, які вони повинні надати в разі одержання академічної відпустки за медичними показаннями, сімейними обставинами, у зв'язку з вагітністю і пологами, відрядженням, участю у програмі академічної мобільності. Однак не встановлено, які самі документи повинен надати здобувач вищої освіти в разі добровільного вступу на військову службу за мобілізацією. Така прогалина потребує нормативного врегулювання.

Таким чином, в умовах воєнного стану студент може або скористатися правом на відстрочку від військової служби, або оформити академічну відпустку у зв'язку з добровільною мобілізацією.

Варто звернути увагу на те, що в умовах воєнного стану додалися нові категорії осіб, які мають право на отримання соціальної стипендії під час навчання в закладах вищої освіти відповідно до п. 18 ч. 1 і ч. 4 ст. 62 Закону № 1556-VII⁴. І. С. Щебетун наголошує, що внутрішньо

---

1 Про мобілізацію та мобілізаційну підготовку : Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12> (дата звернення: 07.05.2025).

2 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

3 Про затвердження Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, та надання їм академічної відпустки : наказ МОН України від 07.02.2024 № 134 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0509-24> (дата звернення: 07.05.2025).

4 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

переміщені особи, діти учасників бойових дій та військовополонених отримали додаткові пільги під час воєнного стану [4, с. 393]. У постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти» від 28 грудня 2016 року закріплені ці нові категорії здобувачів вищої освіти, що мають право на соціальні стипендії. Зокрема, це особи, яких було позбавлено волі внаслідок збройної агресії проти України та їхні діти, студенти, зареєстровані як внутрішньо переміщені особи, діти, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення¹. Зазначені зміни пов'язані з необхідністю додаткової соціальної підтримки окремих категорій осіб, які зазнали суттєвих збитків або стресу внаслідок бойових дій.

Слід звернути увагу на те, що здобувачі вищої освіти відповідно до пунктів 23 і 27 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII мають право на захист від всіх форм фізичного і психічного насильства та всіх форм експлуатації, оскарження дій педагогічних і науково-педагогічних працівників². Вказані права не зазнали жодних обмежень під час воєнного стану. Адміністративна відповідальність за булінг, тобто фізичне, психологічне, економічне або сексуальне насильство щодо учасників освітнього процесу, встановлена у ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення³. Напевно, кількість випадків булінгу значно зменшилася в умовах дистанційного навчання, оскільки тривалість спілкування між учасниками освітнього процесу значно зменшилася. Відповідальність науково-педагогічних працівників за вимагання неправомірної вигоди встановлена у ст. 354 Кримінального кодексу України⁴. Здобувач вищої освіти має законне право звертатися до поліції в разі незаконних вимог з боку науково-педагогічних працівників.

Згідно з п. 24 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII здобувачі вищої освіти мають право на безоплатне проходження практики на підприємствах,

---

¹ Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1045 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2016-p> (дата звернення: 07.05.2025).

² Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

³ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 07.05.2025).

⁴ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 07.05.2025).

в установах і організаціях¹. Порядок і умови проходження практики студентами регулюються Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів, затвердженим наказом МОН України від 8 квітня 1993 року². Але після запровадження воєнного стану в указане Положення не було внесено жодних змін із метою забезпечення безпеки студентів під час проходження практики. Зазначену прогалину необхідно усунути на нормативному рівні.

Варто зазначити, що канікулярна відпустка тривалістю вісім тижнів, встановлена п. 25 ч. 1 ст. 62 Закону № 1556-VII³, не зазнала жодних скорочень в умовах воєнного стану. Право студентів на відпочинок під час освітнього процесу жодним чином не обмежено.

Низка дослідників наголошують на проблемах забезпечення прав здобувачів вищої освіти під час реорганізації мережі закладів вищої освіти. Зокрема, студенти повинні продовжувати навчання за тими самими освітніми програмами навіть в умовах об'єднання закладів вищої освіти [5, с. 225]. Дійсно, процес реорганізації закладів вищої освіти триває, тому ухвалення відповідних рішень не повинно викликати погіршення умов здобуття освіти студентами.

Висновки

Організація освітнього процесу в умовах воєнного стану впливає на реалізацію прав здобувачів освіти. Особливості реалізації прав здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану полягають у такому:

1) здобувачі вищої освіти мають право на доступ до освітнього процесу у найбільш безпечній формі, тобто формі дистанційного навчання;

2) відпустка для складання сесії студентами заочної форми навчання може не оплачуватися роботодавцем;

3) для здобувачів вищої освіти, які беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності, існують особливі правила виїзду за межі території України;

4) до категорій студентів, які мають право на соціальні стипендії, додалися внутрішньо переміщені особи, діти учасників бойових дій та військовополонених;

---

¹ Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

² Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України : наказ МОН України від 08.04.1993 № 93 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93> (дата звернення: 07.05.2025).

³ Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.05.2025).

5) здобувачі вищої освіти можуть або оформити право на відстро-чку від мобілізації, або академічну відпустку в разі добровільної мо-білізації до Збройних Сил України;

6) студенти зберігають право на канікулярну відпустку, виплату стипендії, захист від психічного і фізичного насильства, а також інші права, передбачені законодавством про освіту.

Для вдосконалення правового регулювання реалізації прав здобу-вачів вищої освіти під час воєнного стану пропонуємо:

1) ухвалити окреме положення про особливості дистанційного на-вчання у закладах вищої освіти;

2) внести зміни до Положення про проведення практики студен-тів вищих навчальних закладів, затверджене наказом МОН України від 8 квітня 1993 року, для забезпечення безпеки студентів під час проходження практики.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з розробленням пропозицій для вдосконалення правового регулювання освітнього процесу.

Список бібліографічних посилань: 1. Безкровний Ю. А. Забезпечення права на освіту в умовах воєнного стану як основа освітньої діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 82, ч. 2. С. 103–107. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.15>. 2. Романова А. С. Право на освіту: особливості реалізації під час війни в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2023. № 1 (37). С. 113–117. DOI: <http://doi.org/10.23939/law2023.37.113>. 3. Костюніна Ю. О. Особливості управління освітою в умовах воєнного стану. *Ефективність державного управління*. 2023. № 1/2 (73/74). С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.36930/507407>. 4. Щебетун І. С. Реалізація кон-ституційного права на освіту в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 80, ч. 2. С. 389–394. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.2.62>. 5. Погребняк В. П., Дашковська О. В., Мельник О. М. Трансформація системи вищої освіти України в умовах воєнного стану. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 68, т. 1. С. 223–228. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.1.44>.

Надійшла до редколегії 10.05.2025

Прийнята до опублікування 15.06.2025

Vasyliiev S. V. The Higher Education Students' Rights under Martial Law

The article is devoted to the problems of legal regulation and peculiarities of exercising stu-dents' rights under martial law. The legislative and bylaw acts, works of individual scholars who

have studied the problems of legal regulation of the educational process under martial law are studied. The scientific novelty of the study is to identify the peculiarities of exercising the rights of higher education students under martial law and to develop proposals for improving current legislation.

It is noted that the organisation of the educational process under martial law affects the exercise of the rights of students. It is emphasised that higher education students have the right to access the educational process in the safest form, i.e. in the form of distance learning. It is concluded that there are special rules for higher education students participating in international academic mobility programmes to travel outside the territory of Ukraine. It is emphasised that the categories of students entitled to social scholarships have been expanded to include internally displaced persons, children of combatants and prisoners of war. It is noted that higher education students can either apply for a deferment from mobilisation or an academic leave in case of voluntary mobilisation to the Armed Forces of Ukraine. It is specified that students retain the right to vacation leave, scholarships, protection from mental and physical violence, as well as other rights provided for by the legislation on education

Proposals for improving the current legislation have been developed. It is emphasised that it is necessary to adopt a separate regulation on the specifics of distance learning in higher education institutions. It is proposed to amend the Regulations on the Practice of Students of Higher Education Institutions, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 8 April 1993, to ensure the safety of students during their practice.

Keywords: higher education, student, student's rights, legal regulation, martial law.

